

Grey Scale #13

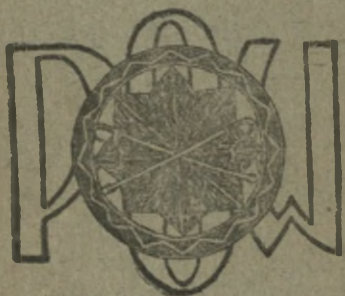

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

Wykształcenie rekruta, podczas wojny.

Program 6-cio tygodniowego wykształcenia w kadrach.

Cena 30 kop.

Złożono i odbito w drukarni Polskiej Organizacji Wojskowej.

1916.

Wykształcenie rekruta, podczas wojny.

Program 6^{-ci} tygodniowego wykształcenia w kadrach.

Cena 30 kop.

Złożono i odbito w drukarni Polskiej Organizacji Wojskowej.

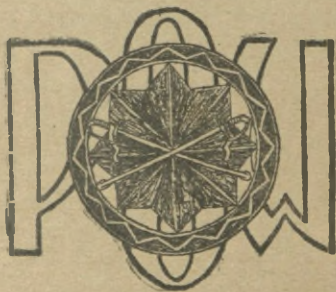
1916.

2144. 259

Wykształcenie rekruta, podczas wojny.

Program 6^{-cio} tygodniowego wykształcenia w kadrach.

Strolecki ppom.

1916.

Handwritten text, possibly a signature or name, appearing upside down or mirrored.

Handwritten text, possibly a date or number, appearing as $9977/1$.

W S T Ę P *).

Dokładne i celowe wykształcenie rekruta jest jedną z najważniejszych powinności oficerów i aspirantów oficerskich, przydzielonych do oddziałów uzupełniających.

W tym celu powinni użyć wszelkich swych sił i wiadomości, aby powierzonego sobie rekruta przekształcić na dobrego materiał żołnierski.

„Wychowanie i wyszkolenie rekruta na dobrego żołnierza w polu i na samodzielnego, lecz karnego podkomendnego“ jest najważniejszym celem wykształcenia rekruta podczas wojny.

Cel ten można osiągnąć tylko wtedy, gdy wykształcenie odbywa się systematycznie, z pełnym zużytkowaniem czasu, przy niezmordowanym współdziałaniu oficerów, którzy kształcą i szkolą rekruta tylko w tem, co mu rzeczywiście w polu jest potrzebnem, a z wykluczeniem wszelkich ćwiczeń formalnych. Tyczy się to szczególnie oddziałów uzupełniających, które mają niedogodne warunki wykształcenia rekruta, a więc brak oficerów i podoficerów, wielką ilość rekruta, brak odpowiednich miejsc na musztry, ćwiczenia, brak strzelnic etc.

Poniższe wskazówki, oparte na regulaminach i na doświadczeniach dzisiejszej wojny nie są szematami, których wojna nie zna i znać nie powinna. Będą one bardzo dobrym doradcą, szczególnie dla młodych oficerów, którym powierzono wdzięczny obowiązek szkolenia rekruta.

---

*) Rzec niniejsza jest opracowana według „Befehl zur Ausbildung der Rekruten während des Krieges. Zusammenge stellt von R. O“. Wyd. 1916.

Zasady ogólne.

R. M. p. 1. „Kształcenie wojskowe w czasie pokoju ma na celu wychowanie i przygotowanie armii do wojny. Wykształcenie armii polega na wyrobieniu w żołnierzu tężyzny moralnej, wytrzymałości fizycznej i sprawności technicznej, jako też na zaszczepieniu w duszach ich zaufania do dowódców“.

R. M. p. 2. „Należy wymagać od żołnierza bezwzględ- nego posłuszeństwa, karności i uwagi we wszelkich okolicz- nościach, oraz, o ile zachodzi tego potrzeba, zupełnego wy- tężenia sił.“

R. M. p. 3. „Szczególny nacisk należy kłaść na spo- kój, porządek, oraz na dokładne i ścisłe wypełnianie rozka- zów i poleceń“.

R. M. p. 7. „Żołnierzy należy kształcić stopniowo, zmieniając przedmiot ćwiczeń, gdyż zbyt długie zajmowanie żołnierzy jednym ćwiczeniem przytępią uwagę i nuży“.

Wymagania stawiane żołnierzom należy stopniowo zwiększać, w ten sposób przyzwyczajając ich do przyszłych trudów wojennych“.

R. M. p. 9. „Należy pilnie przestrzegać wszystkich przepisów regulaminu, jednakże nie wykonywać ich mecha- nicznie, lecz celowo przystosowywać się do warunków“.

Nadto, tyczą się wyszkolenia rekruta następujące pun- kty Regulaminu musztry: 4, 5, 6, 8, 10, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, i 56.

Poniżej podany program wyszkolenia rekruta zawiera systematyczny podział materiału, przyczem daje wskazówki, w jaki sposób należy go opracować. Jasnym jest jednak, że podział ten nie jest wskazanym do zastosowania bez wzglę- du na warunki. Oficer, prowadzący wykształcenie rekrutów, musi, po uwzględnieniu warunków, opracować program, na każdy tydzień z osobna. Nasze wskazówki mają za zada- nie ułatwienie mu pracy.

Czas wykształcenia.

Program niniejszy rozłożony jest na sześć tygodni.

Krótki ten czas, oraz stosunkowo szeroki zakres materiału wymaga od samego początku celowego i gruntownego wyzyskania rozporządzalnego czasu.

Na praktyczne ćwiczenia przeznaczam 6 godzin dziennie, które należy zużytkować w następującym stosunku:

1. i 2. tydzień:

rano. { 30 min. ćwiczenia gimnastyczne,
60 min. musztra formalna,
90 min. ćwiczenia bojowe i polowe.

popoł. { 90 min. nauka strzelania,
60 min. musztra,
50 min. ćwiczenia bojowe i polowe.

3. i 4. tydzień:

rano. { 50 min. ćwiczenia gimnastyczne,
60 min. musztra formalna,
30 min. ćwiczenia polowe i bojowe.

popoł. { 60 min. nauka strzelania,
30 min. musztra formalna,
90 min. ćwiczenia bojowe i polowe.

5. i 6. tydzień:

rano. { 30 min. gimnastyka,
150 min. ćwiczenia bojowe i polowe.

popoł. { 60 min. nauka strzelania,
30 min. musztra formalna.
90 min. ćwiczenia bojowe i polowe.

Zwracam uwagę, że ten podział czasu również się nie da zastosować w każdych warunkach — i tu też należy przystosować się do okoliczności.

Na wykłady teoretyczne poświęca się jedną godzinę dziennie. Wskazówki teoretyczne udziela się pozatem przy każdej sposobności, podczas przerw w ćwiczeniach, przy objaśnianiu komend, nadto w dnie słotne i świąteczne, w dnie, kiedy rekruci przechodzą szczepienia i nie mogą odbyć codziennych ćwiczeń.

Komendanci plutonów przeprowadzają codziennie *szkołę plutonową*, (około $\frac{1}{2}$ godz.).

Szkołę plutonową prowadzi się bez formalności, w formie pogadanki koleżeńskej, przyczem należy unikać przemęczenia umysłowego młodych rekrutów. Na szkole plutonowej wolno ludziom siedzieć, palić etc.

Instruktorzy.

Zadaniem instruktora jest wykształcenie rekruta na żołnierza, zdatnego do użytku w polu, na samodzielnego, lecz karnego podkomendnego.

Podstawą owocnych wyników, ciężkiej i żmudnej pracy nad wyszkoleniem rekruta, jest odpowiednie, nacechowane dobrą wolą i troskliwością postępowanie.

Troskliwość nie odnosi się tylko do samego wyszkolenia rekruta, ale też do nieustannego kontaktu i dbania o materyalne dobro żołnierza. Tu należą: rozmowy z rekrutami o ich zawodzie cywilnym, rodzinach, troska o umieszczenie, wyżywienie i umundurowanie etc.

Instruktorzy muszą się zaznajomić z *regulaminowem brzmieniem komend* i ich *wykonaniem*.

Celowe wykształcenie rekrutów jest nadzwyczaj ważnem, szczególnie (teraz), gdy brak (nam) odpowiedniej ilości dobrze wyćwiczonych szarż. Przy wykształceniu instruktorów należy uwzględnić najdrobniejsze szczegóły, omówić je i przeciwżyć.

Następnie należy instruktorom pokazać, które rzeczy

należy przećwiczyć, jak je należy rekrutom pokazać objaśnić i przerobić.

W czasie wykształcenia, oficer prowadzący szkołę, musi wieczorem przećwiczyć z instruktorami rzeczy, które nazajutrz ma się przerobić z rekrutami.

Nadto przed rozpoczęciem ćwiczeń, albo przy przechodzeniu z jednego ćwiczenia do drugiego, należy krótko rozkazać, co ma się przećwiczyć. N. p.:

Komendant plutonu woła szarżę do siebie: „Szarże do mnie“ i rozkazuje:

„Przećwiczyć z każdym rekrutem z osobna „klęknij“ podczas marszu“!

Teraz pokazuje instruktorom, jak należy tę komendę wykonać i nakazuje wykonywanie każdemu z instruktorów z osobna.

Postępowanie powyższe jest koniecznym wskazaniem, ponieważ niektóre szarże, a szczególnie te, które same posiadają dość słabe wykształcenie, ćwiczą ze szczególnym zamięłowaniem tylko te komendy, które sami najlepiej znają.

Najczęściej są to wyłącznie tylko formalne ćwiczenia, jak zwroty, i marsze, „na ramię i do nogi broń“, etc. Postępowaniem tem osiąga się też jednolite wyszkolenie.

Oficer, prowadzący ćwiczenia, ściśle nadzoruje szarżę, oraz sprawdza, czy ćwiczą to, co im ćwiczyć nakazano.

Nadto należy zwrócić uwagę na następujące wskazówki:

1. Instruktor stoi podczas ćwiczeń w stosownej odległości od swego oddziału, wzgl. rekruta.
2. Należy *dokładnie* oznaczyć miejsce ćwiczeń dla każdego plutonu, sekcji etc.
3. Należy z całą ścisłością baczyć na to, by każdy szczegół wykonywano przepisowo i dokładnie i nie zezwalać na najmniejsze odstępstwa od przepisanego wzoru, (przy musztrze formalnej).

PROGRAM.

1. Tydzień

Wyćwiczenie w mustrze

Dzień	pojedynczego żołnierza	rzędu	plutonowi
1.	Komenda, Awizo. Postawa. „Baczność“ „Spocznij“ „Wróć“ „W prawo, w lewo, patrz“, bez ka- rabinów, w miejscu. Salutowanie w miejscu.	Nazwy: Odstęp, Dystans, Front, prawe, lewe skrzy- dło, środek; „stawaj w rząd“	Ustawienie plutonu, (bez podziału na sekcye). „Zbiórka“, „Rozejść się“ w miejscu „W prawo zwrot“ (w lewo) „Marsz“ w dwurzędzie. „Stawaj w lewo, (w prawo)“
2.	„W prawo, (w lewo) zwrot“ „W lewo, (w prawo) front“ „W tył zwrot“ „Marsz“ „Stój“ Salutowanie w marszu.	„stawaj w rząd“ „rozejść się“ „luźnij“ } w miejscu „X X luźnij“ } „łącz“ „w prawo, (w lewo), patrz“ w miejscu.	marsz frontowy „w kozły broń“ } „rynsztunek ziół“ } przy „rynsztunek } pomocy wdziej“ } szarż „za broń“
3.	„na lewo (prawo) wskos“ } w miejscu „na wprost“ } „kłęknij“ (bez karabinn) „w lewo (w prawo) patrz“ w marszu, oddawanie honorów bez nakrycia głowy.	„Równaj w lewo“ (w prawo) „w prawo (lewo) zwrot“ w miejscu. „w prawo, (w lewo) front“ w miejscu „nazwy: czolo, tył.	„Równaj w prawo (lewo)“ „drugi rząd“ „w tył zwrot“ w miejscu.

4.	<p>"w prawo (w lewo) zwrot" "w lewo (w prawo) front" "w tył zwrot" "padnij" bez karabinów "do nogi broń" tylko "na ramię broń" postawa Oddawanie honorów w wypadku, jeśli się niesie coś w rękach.</p>	<p>marsz frontowy "marsz" "stój" "tęż" "tęż" "w tył zwrot" w miejscu.</p>	<p>"w czwórki w prawo (w lewo) zwrot" w miejscu. marsz w czwórkach "w lewo, w prawo front"</p>
5.	<p>"w prawo (w lewo) patrz" "kniej" z karabinem, w miejscu "w rękę broń" "z ramienia broń" "do nogi broń" "na ramię broń" i "do nogi broń" w miejscu Oddawanie honorów przy mijaniu i spotykaniu przelożonych.</p>	<p>"w prawo (w lewo) patrz" bez karabinów, w marszu, "w tył zwrot" w marszu marsz skrzydłowy z miejscami. "w lewo (w prawo) zwrot" "marsz" "stawaj w prawo (w lewo)."</p>	<p>"stawaj w rząd" "rozlicz" "dwrząd w tył" ustawienie plutonu z podziałem na sekcje, rota, objaśnienie: ślepa rota, rota, środkowa rota "w tył zwrot" w miejscu.</p>
6.	<p>"w prawo (lewo) patrz" z karabinem, w marszu. "padnij" z karabinem w miejscu "do nogi broń", "na ramię broń" w miejscu Oddawanie honorów podczas składania meldunków.</p>	<p>"w prawo [w lewo] patrz" z karabinami, w miejscu marsz skrzydłowy z marszu frontowego; "w lewo [w prawo] zwrot" "w kierunku... marsz" "stawaj w lewo [w prawo]"</p>	<p>"w prawo [w lewo] patrz" bez karabinów, w miejscu "w prawo, [w lewo]" w zwrot "w lewo [w prawo]" miejsc front</p>
7.	Niedziela popołudniu wykłady teoretyczne.		

1. Tydzień	
Dzień	Wykształcenie bojowe i polowe
	tyraliera w ogólności
1.	<p>Ćwiczenie w przeszukiwaniu terenu.</p> <p>Ocenianie odległości do 100 ×</p> <p>Wzór ataku przeprowadzony przez starego żołnierza.</p> <p>Znaki ręką: w tyralieri¹, naprzód!</p>
2.	<p>Ćwiczenia w przeszukiwaniu terenu.</p> <p>Ocenianie odległości do 200 ×</p> <p>Wzór obrony przeprowadzony przez starego żołnierza.</p> <p>Znaki ręką i gwizdkiem: strzelać, bezpiecznik!</p>
3.	<p>Ćwiczenia w przeszukiwaniu terenu.</p> <p>Ładowanie i rozładowywanie karabinu w postawie leżącej.</p> <p>Ocenianie odległości do 300 ×</p> <p>Praktyczne wykazanie potrzeby służby forpocztowej.</p> <p>Znaki ręką i gwizdkiem: marsz! stój! nieprzyjaciel!</p>

4.	<p>Praktyczne pouczenie tyraliera o celach.</p> <p>Oznaczenie celu.</p> <p>Ładowanie i rozładowywanie karabinu w postawie leżącej.</p> <p>Ocenianie odległości do 400×</p>	<p>Praktyczne wykazanie potrzeby służby ochronnej w marszu.</p> <p>Znaki ręką: biegiem! zbiórka!</p>
5.	<p>Praktyczne szkolenie tyraliera w noszeniu karabinu i nakładaniu bagnetu Ładowanie i rozładowywanie.</p> <p>Ocenianie odległości do 500×</p>	<p>Wzór prawidłowego ognia w ataku, prowadzony przez starego żołnierza.</p> <p>Znak ręką: Padnij!</p>
6.	<p>Składanie się z karabinu w postawie leżącej, z oparciem.</p> <p>Ładowanie i rozładowywanie karabinu w postawie siedzącej i kłęczącej.</p> <p>Ocenianie odległości do 600×</p>	<p>Wzór prawidłowego ognia w obrotnie, przeprowadzony przez starego żołnierza.</p>

1. Tydzień		Szkola plutonowa	
Dzień	Ćwiczenia w biegu	Nauka strzelania	Wykłady teoretyczne
1.	codziennie rano i popołudniu po 1 minucie.	Ładowanie, rozładowywanie karabinu. Objasnienie celowania muszką równą. Ćwiczenia z przy- mykaniem lewego oka. Rozbiór karabinu.	O subordynacyi i o wykonywaniu rozkazów.
2.		Ćwiczenia w celowaniu z umocowanego stale karabinu. Objasnienie sposobu celowania i zachodzących przytem błędów. Objasnienie celownika.	Obcowanie z przełożonymi. Obowiązek od dawania honorów wojskowych.
3.		dtto.	O obowiązkach i prawach żołnierza w ogólności, a szeregowca w szczególności.

i z karabinem. O stopniach podoficerskich i o częściach wykwirowania i umundurowania. Ćwiczenia w rozkładaniu ładunków do łodek. Czyszczenie i rozkładanie zamka.

4.	<p>dtto</p> <p>Nadto o ściąganiu cyngla.</p>		
5.	<p>Trójkąt błędów; nauka składania się z karabinu, ściąganie cyngla.</p>	<p>Droga służbowa, Zażalenia, pro- śby.</p>	
6.	<p>dtto.</p>	<p>Kary dyscyplinar- ne.</p>	<p>Oddawanie honorów, składanie meldunków bez karabinu oficerskich do kapitana włącznie — odznaki. Poczucie Sposób pakowania tornistra i chlebaka. Cwiczenia w karabinów. Składanie</p>

Cwiczenia "biegiem marsz" z karabinem i bez karabinu,

2. Tydzień

Wykształcenie w mustrze

pojedynczego żołnierza

rzędu

plutonu

klękniij — z karabinem w marszu
powstań
w rękę broń }
na ramię broń } w marszu
ładować, ładuj }
rozładuj broń } z do nogi broń

w prawo [w lewo] patrz
— z karabinem w marszu
klękniij — z karabinem w
miejscu
w rękę broń, do } w miejscu
nogi broń }
na ramię broń }

w prawo [lewo] patrz — z
karabinem — w miejscu
w czwórki wle-
wo zwrot }
w prawo front }
w miejsce

padnij — z karabinem w marszu
powstań
bagnet na broń
bagnet zdejm — z do nogi broń
ładować, ładuj — z na ramię broń
rozładuj broń

marsz skrzydłowy
w marszu:
w lewo [prawo] zwrot
w kierunku. . .
w lewo [prawo] front
łącz
padnij — z karabinem — w
miejscu

n-ty pluton! biegiem —
zbiórka
w czwórki w }
prawo zwrot } w miejscu
w lewo front }

bagnet na broń
bagnet zdejm — z do nogi broń — w
marszu
strzelać, gotuj broń, Cel, od oka broń,
pal
bezpiecznik
ceownik normalny
na ramię broń
do przeżerzenia broń — z do nogi broń

w rękę broń }
na ramię broń } w miejscu
klękniij, z ka-
rabinem }
ładować, ładuj }
rozładuj broń } z
„do nogi
broń.“ }

w prawo, (lewo) patrz — z
karabinami — w marszu.
ładuj }
łącz } w miejscu
klękniij }
zbiórka w marszu.

Dzień

1.

2.

3.

<p>bagnet na broń bagnet zdejm — z na ramię broń — w marszu. strzelać — z gotuj broń cel, pal, bezpiecznik stojąc z do nogi broń do przejrzenia broń z na ramię broń</p>	<p>na prawo [lewo] wskos w miejscu ładować, ładuj broń rozładuj broń — z na ramię broń do przejrzenia broń z do nogi broń</p>	<p>w prawo zwrot [lewo] w lewo front [prawo] ładuj w prawo [lewo] kłęknij w marszu</p>
<p>bagnet na broń } z na ramię bagnet zdejm } broń w marszu strzelać bezpiecznik dalej strzelać strzelać — kłęknij w miejscu ładować, ładuj broń } kłęząc rozładuj broń</p>	<p>na prawo [lewo] wskos w marszu padnij — z karabinami w marszu do przejrzenia broń z na ramię broń</p>	<p>w czwórki w } prawo zwrot } w lewo front } padnij w miejscu w marszu</p>
<p>strzelać, padnij — w miejscu ładować ładuj broń — leżąc</p>	<p>marsze skośne z miejsca strzelać z poddaniem celownika ogień pojedynczy bezpiecznik</p>	<p>w czwórki w } lewo zwrot } w prawo front } w rzad wprzód } w dwurząd w } tył } w miejscu } zbiórka leżąc.</p>
7.	Niedziela wykłady teoretyczne	

2. Tydzień		
Wykształcenie bojowe i polowe		
Dzień	tyraliera	Sekcyi plutonu
1.	<p>Ćwiczenia w składaniu się z karabinu, w postawie leżącej, z oparciem; ćwiczenie w celowaniu.</p> <p>Postawa przy strzelaniu, gotowość do strzału; pouczenie o strzale.</p> <p>Ocenianie odległości do 700 x</p>	
2.	<p>Ćwiczenia w składaniu się i celowaniu, jak w 1 dniu.</p> <p>Pouczenie o pozycyi do strzelania, poprawa pozycyi przy pomocy łopatk.</p> <p>Ocenianie odległości do 800 x</p>	
3.	<p>Ćwiczenia w składaniu się i celowaniu, w postawie leżącej, bez oparcia.</p> <p>Maskowanie pozycyi strzeleckiej.</p> <p>Ogień tyraliera: kiedy mu wolno strzelać? otwarcie ognia, zaprzestanie ognia.</p> <p>Ocenianie odległości do 900 x</p>	<p>Służba szpicy, patrołu, przedniego oraz służba łączności w marszu.</p>

4.	<p>Ćwiczenia w składaniu się i celowaniu, jak w 3 dniu. Ogień tyraliera: wybór celu, o znaczenie celu; Posuwanie się naprzód na komendę. Ocenianie odległości do 1000 ×.</p>	<p>Praktyczne objaśnienie pojęcia: sekcyja, sekcyjny, zastępca; tyralierka, tyralier, odstęp w tyralierce, kierunek.</p>	<p>Jak w 3 dniu.</p>
5.	<p>Ćwiczenia w składaniu się i celowaniu z wykorzystaniem terenu. Ogień tyraliera: samodzielne zaprzestanie ognia, jeśli cel zniknie. Posuwanie się naprzód na znak ręką. Ocenianie odległości do 1200 ×.</p>	<p>Praktyczne wyjaśnienie stosunku tyraliera do linii tyralierskiej, współkolegów i do komendanta sekcyi.</p>	<p>Jak w 3 dniu.</p>
6.	<p>Ćwiczenia w składaniu się i celowaniu jak w 5 dniu. Posuwanie się naprzód za przykładem kmdta. Ocenianie odległości do 1400 ×.</p>	<p>Tworzenie linii tyralierskiej na wprost, z dwurzędem, w miejscu.</p>	<p>Jak w 3 dniu.</p>

2. Tydzień				
Dzień	Ćwiczenia w biegu	Nauka strzelania	Wykłady teoretyczne	Szkoła plutonowa
1.		Ściąganie cyngla, składanie się. Trójkąt błędów. Rozpoczęcie strzelania kapslowe- go.	Artykuły wojen- ne i o dezercji.	szaryz aż do pułkownika włącznie.
2.		dtto.	Zachowanie się w razie alarmu.	
3.	tygodniu.	dtto.	O marszach; po- rządek marszu, zachowanie się podczas marszu, spoczynki.	

4.	dtto.	Straż przednia, boczna, tylna.	
5.	dtto.	O służbie for- pocztowej: służ- ba, placówki, we- dety; straż głów- na.	
6.	dtto., nadto pouczenie o zachowa- niu się na strzelnicy.	Powtórzenie ma- terjału z całego tygodnia.	

jak w 1

jak w 1 tygodniu; rozpoznawanie

3. Tydzień

Wykształcenie w mustrze		plutonu	
Dzień	pojedynczego żołnierza	sekcji w rzędzie	
1.	"strzelać" "kłęknij" w marszu.	"strzelać" "kłęknij" w miejscu "salwa" "ceł" "pal" zachodzenie na prawo (lewo), marsz skośny z marszu frontowego. "ładować" "ładuj broń" kłę- "rozładuj broń" } cząc	"w czwórki w przód" } w "w dwójki w tył" } miejscu "padnij" w marszu zbiórka plutonu przy wyzys- kaniu ostony.
2.	"strzelać" "padnij" w marszu.	"strzelać" — "padnij" w miejscu "ładować, ładuj broń" } leżąc "rozładuj broń" } "bagnet na broń" } w "bagnet zdejm" } miejscu "biegiem marsz" "zwykły krok"	"w czwórki w przód" } w "w dwójki w tył" } marszu "w rząd w przód" } w "w dwurząd w tył" } marszu "padnij" w czwórkach, w miej- scu. "do przejścia broń"
3.		"strzelać" — "kłęknij" w marszu "bagnet na broń" "bagnet zdejm" "biegiem" "stój" zachodzenia "w rząd na lewo wskos" "marsz" w miejscu.	"w dwójki w tył" kolejno "w czwórki w przód" kolejno zbiórka plutonu przy wyzys- kaniu ostony terenu zachodzenie na lewo, prawo

4.	<p>„strzelać“ — „padnij“ „w rząd na lewo (prawo) wskos — sekcyą marsz“ z miejsca, oddawanie honorów z kara- binami.</p>	<p>„w dwurząd na lewo wskos“ z dwuszeregu w miejscu. „ładować“ „ładuj broń“ „roz- ładuj broń“. oddawanie honorów z kara- binami.</p>
5.	<p>„biegiem marsz“ z „kłonij“ i z „padnij“; w rząd na le- wo (prawo) wskos“ w mar- szu, „czoło stój“ (kłonij, padnij).</p>	<p>„w dwurząd na prawo wskos“ z dwuszeregu, w miejscu. „ładować“ „ładuj broń“ „roz- ładuj broń“.</p>
6.		<p>„w dwurząd na lewo wskos“ z dwuszeregu w marszu. „ogień pojedynczy“, „bagnet na broń“.</p>

3. Tydzień

Wyształcenie bojowe i polowe.

Dzień	tyraliera	sekcyci	plutonu
1.	<p>Ćwiczenia w składaniu się i celowaniu z muru, płotu, okna etc.</p> <p>Posuwanie się na przód na komendę.</p> <p>Ocenianie odległości do 1600 x.</p>	<p>Tworzenie tyralierki z rzędu, na wprost.</p> <p>Poruszanie się linii tyralierskiej na wprost, na lewo (prawo) wskos.</p> <p>Zbiórka linii tyralierskiej.</p>	<p>Praktycz. objaśnienie pojęcia: plut., siła plutonu, podział plut., komend. plut., zast. komend., oceniacz odległości, patrol bojowy, podz. na sekcycie, sekcyja dyrekcyjna etc.</p>
2.	<p>Posuwanie się na przód na komendę.</p> <p>Uzupełnianie amunicji.</p>	<p>Tworzenie tyralierki z rzędu, na lewo (prawo) wskos.</p> <p>Poruszanie się tyralierki w kierunku skrzydeł, wzdłuż naturalnej osłony terenu.</p> <p>Zbiórka linii tyralierskiej.</p>	<p>Tworzenie linii tyralierskiej, z dwurzędu w miejscu.</p> <p>Poruszanie się linii tyralier. na wprost.</p> <p>Alarm plutonu.</p>
3.	<p>Posuwanie się na przód na znak ręką.</p> <p>Kopanie w neków strzeleckich.</p>	<p>Tworzenie linii tyralierskiej z rzędu na prawo, (lewo, w tył).</p> <p>Linia tyralierska wzdłuż drogi.</p> <p>Obsadzenie wzgórza.</p> <p>Zachodzenie linii tyralierskiej.</p> <p>Sekcyja jako placówka.</p>	<p>Tworzenie linii tyralierskiej, z dwurzędu</p> <p>Poruszanie się linii tyralierskiej na lewo (prawo) wskos.</p> <p>Służba ubezpieczająca podczas marszu.</p>

<p>Posuwanie się na- przód za przykładem komendanta. Kopanie w n e k ó w strzeleckich.</p>	<p>Tworzenie linii tyralierskiej z szeregu, na wprost; wprost, na prawo. Obsadzenie rowu, płotu, muru etc. Poruszanie się linii tyralierskiej w trudnym terenie.</p>	<p>Tworzenie tyralierki z dwurzędu. Poruszanie się linii tyralierskiej; zachodzenia.</p>
<p>4.</p>	<p>Tworzenie tyralierki z szeregu, na prawo, na lewo. Obsadzenie skraju lasu, zarosła, wąwozu etc. Ogień sekcyj: utworzenie, rodzaje zaprzestania ognia. Poruszanie się linii tyralierskiej w rozmaitym terenie.</p>	<p>Tworzenie tyralierki z dwurzędu. Poruszanie się tyralierki: przesunięcie się w lewo (prawo) w dół naturalnej osłony terenu. Obsadzenie rowu, nasypu, toru kolej., płotu, muru etc.</p>
<p>5.</p>	<p>Pełzanie wprzód. Wyszkolenie wywiadowcy.</p>	<p>Tworzenie tyralierki z szeregu, na lewo (prawo) wskos. Ogień sekcyj: wybór celu. Ustawienie placówki. Cwiczenia nocne.</p>
<p>6.</p>	<p>jak w 5 dniu.</p>	<p>Tworzenie tyralierki z dwuszeregu. Obsadzanie wzdłuż skraju lasu, wąwozu, zarosła etc.</p>

5. Tydzień			
Dzień	Ćwiczenia w biegu	Nauka strzelania	Wykłady teoretyczne
1.		Powtórzenie materiału z poprzednich dni.	Organizacya kompanii.
2.			Organizacya batalionu i pulku.
3.	tygodniu.	Składanie się w rowie strzeleckim. Zaczącie strzelania wstępnego ostrymi ładunkami.	Artykuły wojenne i o techniczności.
			Szkola plutonu.
			stopni generalskich. Sygnały trąbką.

jak w 1

4.

Trójkąt błędów na dalsze odległości, celowanie do figur na dalsze odległości, celowanie z nalożonym bagnetem.

Hasło, odzew i inne znaki rozpoznawcze.

5.

Ćwiczenia w składaniu się; strzelanie kapsłowe na dalsze odległości.

Służba placówki.

6.

Celowanie do celów ruchomych.

Patrol wywiadowczy.

jak w 1 tygodniu, nadto: rozpoznawanie

4. Tydzień	
W y ć w i c z e n i e w m u s t r z e	
Dzień	pojedynczego żołnierza
	sekcji w r z ę d z i e
	plutonu
1.	<p>" w dwurząd na prawo wskos" z dwus szeregu, w marszu. " biegiem marsz" "padnij" "klęknij" z biegu. " bagnet na broń" "bagnet zdejm" w marszu marsz skośny z miejsca; zachodzenia.</p>
2.	<p>" w dwurząd na prawo wskos" z czwórek, w miejscu. " strzelać" "salwa" "biegiem" w marszu. marsz skośny z marszu frontowego; zachodzenia.</p>
3.	<p>" w dwurząd na lewo wskos" z czwórek, w miejscu. zmiana rodzaju ognia, marsz skośny z miejsca; zachodzenia.</p>

przerobionego materiału.

Musztra w rzędzie — powtórzenie

4.

„w dwurząd na prawo wskos“ z
czwórek, w marszu.
zmiana celu i celownika.
marsz skośny z marszu frontowe-
wego; zachodzenia.

5.

„w dwurząd na lewo wskos“ z czwó-
rek, w marszu zmiana celu, ce-
lownika i rodzaju ognia.

6.

powtórzenie materiału całotygo-
dniowego.

7.

Niedziela.

4. Tydzień		Wykształcenie bojowe i polowe	
Dzień	tyraliera	sekcyci	plutonu
1.	Strzelanie pojedyncze ślepyi ładunkami.	Rozwijanie się tyralierki w przód, w tył, na lewo, na prawo), w przód na lewo (prawo). Posuwanie się naprzód na kominie. Ogień sekcyci: podział ognia, skoncentrowanie ognia.	Tworzenie linii tyralierskiej z dwuszeregu. Obsadzanie plotu, muru, etc. jak w 3 tygodniu.
2.		Rozwijanie się tyralierki jak w 1 dzień. Posuwanie się naprzód na kominie. Ogień sekcyci: salwa próbna. Rozwijanie się tyralierki jak w 1 dzień.	Rozwijanie się tyralierki, jak w 1 dzień. Obsadzanie rowu strzeleckiego. Ubezpieczenie marszu. Rozwijanie tyralierki z czwórerek.
3.		Posuwanie się naprzód na znak ręką. Kopanie wnęków strzeleckich. Sekcya na placówce.	Ogień plutonu: otworzenie ognia, ogień pojedynczy, salwa, salwa próbna, bezpiecznik.

4.	<p>Tworzenie linii tyralierskiej z „rozejść się“ i z „spocznij“.</p> <p>Posuwanie się naprzód za przykładem komendanta.</p> <p>Kopanie wnęków strzeleckich.</p>	<p>Rozwijanie się tyralierki z czwórek.</p> <p>Ogień plutonu: salwa sekcjami, ogień pojedynczy, podział i koncentracja ognia.</p>
5.	<p>Posuwanie się naprzód, po dwóch.</p> <p>Ćwiczenia nocne:</p> <p>Ustawienie placówek.</p>	<p>Rozwijanie się tyralierki z czwórek, dwurzędu, dwuszeręgu; wprzód, na prawo, na lewo etc.</p> <p>Posuwanie się skokami całego plutonu na komendę.</p> <p>Alarm plutonu.</p>
6.	<p>Sekcja w ataku</p> <p>Budowa namiotów.</p>	<p>Tworzenie linii tyralierskiej z „rozejść się“ i podczas spoczynku.</p> <p>Posuwanie się skokami: sekcjami na komendę.</p> <p>Ubezpieczenie marszu</p>
7.	Niedziela.	

Powtórzenie materiału z poprzedniego tygodnia.

5. Tydzień	
Wyćwiczenie plutonu w mustrze	Wyćwiczenie bojowe i polowe plutonu
Dzień	Sekcyi
1.	<p>na placówce. Kopanie rowów strzeleckich.</p> <p>Ogień plutonu w szyku zwartym. Posuwanie się naprzód sekcjami na znak ręką.</p>
2.	<p>Powtórzenie poprzedniego materiału</p> <p>Obrona przed atakiem kawaleryi. Posuwanie się naprzód, po dwóch. Ubezpieczenie marszu.</p>
5.	<p>Szturm. Obrona przed atakiem kawaleryi. Ćwiczenie nocne.</p>

4.	<p>Musztra formalna plutonu, w szyku zwartym.</p>	<p>Powtórzenie przerobionego materiału. Sekcyja</p>	<p>Szturm. Obsadzenie pozycyi. Służba na po- zycyi. Przeprowadzenie obrony pozycyi.</p>
5.			<p>Atak plutonu i szturm. Pluton, jako straż główna.</p>
6.			<p>Atak plutonu. Budowa namiotów.</p>
7.	Niedziela.		

6. Tydzień	
Wyćwiczenie plutonu w musztrze	Wyćwiczenie bojowe i polowe kompanji
Dzień	
1.	Atak plutonu Rozwijanie kompanji do boju
2.	Atak frontowy kompanji. Ćwiczenie marszowe. Kompanja, jako straż główna.
3.	Atak frontowy kompanji. Ćwiczenie marszowe. Kompanja, jako straż główna.

== małych zadań taktycznych.

pluton i kompanii.

4.	Musztra formalna	
5.	Powtórzenie materiału. Przerabianie	Atak frontowy kompanji. Ćwiczenia nocne w kompanji.
6.		Ćwiczenie marszowe. Ćwiczenie taktyczne kompanji.
7.	Niedziela	dtto.

4., 5. i 6. Tydzień				Szkoła plutonowa
Dzień	Ćwiczenia w biegu	Nauka strzelania	Wykłady teoretyczne	
1.			Służba straży głównej.	bionego materiału.
2.			Straż przednia: szpica, patrol przedni, łącz- ność, odległość.	
3.			Pouczenie o konwen- cyi genewskiej.	
4.			Stosunek i zachowa- nie się żandarmerji polowej.	
5.			O środkach opatrun- kowych.	
6.			Zachowanie się na kwa- terach.	
	tygodniu.	i 5. tygodniu strzelanie wstępne ostrymi głośnie ostrymi ładunkami.		

Jak w 1

Codziennie 1 godzina ćwiczeń wstępnych. W 4. i 6. tygodniu strzelanie ładunkami. W 6. tygodniu strzelanie

Powtórzenie przero-

Zachowanie się w Łoju.

Zachowanie się w czasie transportu kolejowego.

Służba wart; posterunku, sztyldwacha, obowiązków i prawa.

Pouczenie o sądach doraźnych.

Służba pogotowia.

Pouczenie o poczcie polowej.

Powtórzenie przerebionego materiału.

Ćwiczenia w gimnastyce wedle „Przepisu o nauce gimnastyki wojskowej“.

Uwagi o wyćwiczeniu w musztrze.

Przy ćwiczeniu musztry zwracać uwagę na następujące rzeczy:

1. a) Z całą ścisłością i surowością wymagać na „baczność“ spokoju i dzielnej postawy.
b) Tak samo podczas defilady i oddawania honorów wojskowych.
c) Wojskowej postawy i ułożenia w obcowaniu z przełożonymi.
2. Przy ćwiczeniu pojedynczego żołnierza należy baczyć, aby instruktor rzeczywiście ćwiczył każdego rekruta z osobna. Instruktor wywołuje każdego rekruta na 3^x przed siebie, pokazuje mu parę razy dane ćwiczenie, poczem, każe mu je wykonać parę razy. Następnie wywołuje drugiego, trzeciego etc.
5. Wymagające wiele czasu ćwiczenia, jak w ładowaniu i rozładowywaniu na tempa, odpadają skoro tylko rekrut zrozumie jak się dany ruch wykonuje.
5. Najczęściej, o ile możliwości, ćwiczyć bój na bagnety, podczas godzin gimnastyki.
6. Nie należy żądać od rekrutów równoczesności w wykonywaniu ćwiczeń karabinami.

Ogólne zasady wykształcenia bojowego.

R. M. pkt. 5. „Głównym celem wszelkich ćwiczeń powinna być ich przydatność i użyteczność w boju. Dlatego też ze wszystkich gałęzi wychowania wojskowego, najważniejsze są te, które przygotowują żołnierza do boju. Tylko ta piechota dorośnie do swych zadań, która wykształci się w zupełności w szykach bojowych i potrafi je bez schematyzowania zastosować we wszelkich okolicznościach, która umie wytrwale maszerować spokojnie i celnie strzelać, oraz ogień swój umiejętnie wyzyskać“.

R. M. pkt. 6. „Prostota działań w boju zapewnia nam powodzenie. Należy zatem przerabiać stale i dokładnie te tylko ćwiczenia, których główną cechą jest prostota i niezbędność. Teoretyczne pouczenia ograniczać należy do rzeczy niezbędnych“.

R. M. pkt. 7. „Wyzyskując zalety jednostek, przyzwyczajając do myślenia i samodzielności, ułatwiamy i pogłębiajemy wykształcenie. Nadto w ten sposób przyzwyczajają się żołnierzy do dawania rady sobie nawet wtedy, gdy im brakuje dowódców. Pouczenia żołnierzy, jak mają postępować w takich okolicznościach, powinny być także przedmiotem ćwiczeń“.

R. M. pkt. 4. „Po każdym ćwiczeniu należy przerobić parę zwrotów, chwytów i t. d. w szyku zwartym, wymagając przytem porządku i spokoju. To samo należy zastosować w czasie ćwiczeń, ile razy da się zauważyć zmęczenie i wyczerpanie. Po powrocie z ćwiczeń należy zarządzić defiladę, lub conajmniej dziarski przemarsz przed dowódcą“.

Oficerom, kierującym wykształceniem bojowym rekruta, polecam wspaniałą rzecz austr. sztabu gener., gen. pułk. C. v. Hötendorfa: „Die Gefechtsausbildung der Infanterie“.

Wykształcenie tyraljera.

R.M. pkt. 160. „Żołnierz walczący w linii tyraljerskiej zowie się tyraljerem.“

R.M. pkt. 165. „Instruktor, ucząc rekruta, nie powinien kierować każdym jego krokiem, lecz, udzieliwszy mu ogólnych pouczeń, zdać własnej pomysłowości rekruta zachowanie się w szczegółach. Należy przyzwyczajać do tego, by rekrut nauczył się samodzielnie oceniać okoliczności i sposób swego zachowania się w boju do nich zastosować.“

R.M. pkt. 172. „Żołnierz musi się stać myślącym, czynnym i czynnym strzelcem, który dowódcy swemu, przez umiejętnie wykonywanie jego rozkazów, nawet w groźnych chwilach boju, ułatwia kierownictwo, a w wypadkach, gdy jest sam na siebie zdany, umie zachować samodzielność.“

Ćwiczenia wstępne.

R.M. pkt. 162. „Celem zwiększenia zainteresowania rekrutów do nauki i pokazania im, na początek, sposobem poglądowym, walki w linii tyraljerskiej, oraz zachowanie się pojedynczych tyraljerów, dobrze będzie przeprowadzić przy pomocy wyćwiczonych już sekcji, (plutonów) atak na nieprzyjaciela w łączności z wyzyskaniem terenu i uzyskaniem przewagi ognia, następnie zajęcie odpowiedniej pozycji i obronę przed atakującym nieprzyjacielem”.

Następnie na specjalnych ćwiczeniach należy pokazać rekrutom użycie ognia karabinowego w ataku i w obronie.

Przy sposobności tych ćwiczeń należy objasnić i wytłumaczyć żołnierzowi następujące pojęcia: atak, obrona, linja tyraljerska, tyraljer, odstęp w linii tyraljerskiej, kierunek, naprzód, posuwanie się skokami, gotowość do strzału, otwarcie ognia, rodzaje ognia, (salwa, ogień pojedynczy) szybkość ognia: wolno strzelać, prędzej strzelać, paczkami, salwa próbna, „bezpiecznik“!, dalej strzelać, podział ognia, koncentracja ognia, napad ogniowy, uzupełnienie i wyposażenie amunicją, pościg, odwrót, krycie etc. etc. Jeżeli w ten sposób wzbudzi się zainteresowanie rekruta, a instruktor nabierze przekonania, że jego nauki pojęto, należy przystąpić do następujących ćwiczeń:

I. Ćwiczenia w przeszukiwaniu terenu.

Ćwiczenia te mają na celu obudzenie w rekrucie spostrzegawczości.

Najważniejszym jest prędkie rozpoznawanie celów. Rzecz ta wymaga stopniowego i ciągłego ćwiczenia, w celu nabrania odpowiedniej wprawy.

Ćwiczenia te prowadzić należy w postawie leżącej. Każę się rekrutowi położyć się na ziemię i opowiadać, co

widzi przed sobą. Tu należy zwrócić uwagę na to, by rekrut wymieniał najmniejsze szczegóły.

Przy dalszych ćwiczeniach należy użyć odpowiednich, sztucznych lub żyjących celów, z początku łatwo wpadających w oczy, następnie coraz to trudniej, które na umówiony znak bądźto pokazują się, bądźto znikają.

II. Pouczenie żołnierza o okolicznościach, które wpływają na rozpoznawanie celu.

Należy rekrutom praktycznie pokazać i objaśnić: wpływ oświetlenia, tła, umundurowania i wielkości na rozpoznanie celu.

III. Ćwiczenia w ładowaniu i rozładowywaniu broni, oraz w strzelaniu we wszelkich postawach:

leżąc, klęcząc, siedząc, stojąc etc.

IV. Ćwiczenia w ocenianiu odległości.

R M. pkt. 172. „Trafną oceną odległości wpływa na skuteczność ognia. Umiejętność oceniania odległości zdobyć można przez ustawiczne ćwiczenie w tym kierunku, przy każdej sposobności.“ (Patrz Instr. strz. §.10.)

V. Pouczenie o zużywaniu amunicji:

Amunicję należy zużywać w następującym porządku

1. Amunicję z kieszeni, chlebaka i tornistra.
2. „ z lewej (lewych) ładownicy.
3. „ z prawej (prawych) „ należy zachować na rozstrzygające momenty.

VI. Praktyczne pouczenie rekruta o sposobach poruszania się, trzymania i noszenia karabinu, przyjmowania pozycji strzeleckiej, zdejmowania i wkładania bagnetu.

VII. Ćwiczenia w składaniu się i celowaniu.

1. Bez użycia osłony,
 w postawie leżącej, bez oparcia } na karabin
     "   "   z oparciem }
     "   klęczącej } z oparciem
     "   siedzącej } bez oparcia na karabin
2. Z użyciem drzew
 silnych i grubych pni } drzewnych,
 cienkich pni }
 wartość drzewa, jako osłony.
3. Z użyciem otworu,
 strzelnicy,
 okna, drzwi etc.
4. Z użyciem rozmaitych przedmiotów terenu:
 rowów jam
 nasypów muru
 wąwozów płotu
 pagórków zwałisk etc.

Przy ćwiczeniach, wymienionych pod 2., 3. i 4., należy baczyć, by rekrut najpierw starał się o ostrzał, a potem o osłonę.

R.M. pkt. 171h. „Strzelając, żołnierz stara się o najskuteczniejsze wyzyskanie broni palnej; ochrona przed ogniem nieprzyjaciela jest rzeczą drugorzędną. Nawet najlepszą zasłonę musi żołnierz opuścić bez wachania, gdy skuteczny ogień z po za niej jest niemożliwy.“

VIII. Praktyczne wdrażanie tyraljera w budowę podstawki na karabin, poprawiania pozycji strzeleckiej przy pomocy łopatki, oraz w maskowaniu pozycji.

IX. Dyscyplina ognia.

Rekruta należy pouczyć:

1. Kiedy wolno rozpocząć ogień,
  - a) na rozkaz,
  - b) samodzielnie (jako ordynansowi, wedecie, posterunkowi etc.),

- c) bez rozkazu: celem zaalarmowania oddziału,
celem odstraszenia nieprzyjacielskich obserwatorów i patroli,
celem osobistej obrony.
2. Kiedy powinien być gotów do strzału?
3. O osądzaniu prawdopodobieństwa trafności.
4. O wyborze celu i szybkim odszukaniu podanego celu.
5. O uregulowaniu szybkości ognia (patrz R. M. pkt. 171).
Należy strzelać szybciej:
- a) jeśli nieprzyjaciel posuwa się naprzód, lub cofa się,
b) aby nieprzyjaciela powstrzymać w posunięciu się naprzód,
c) jeśli nieprzyjaciela zaskoczy się ogniem,
d) celem współdziałania z sąsiednimi oddziałami,
e) jeśli nieprzyjaciel daje dobre cele,
f) jeśli nieprzyjaciel jest blisko.
6. O zaprzestaniu ognia, kiedy?
- a) na rozkaz (komendę, znak gwizdkiem, ręką),
b) samodzielnie:
- α) jeśli cel zniknie,
β) jeśli brak odpowiednich celów,
γ) jeśli ogień nasz przeszkadza sąsiednim oddziałom.
δ) jeśli posuwamy się naprzód.
7. O nieustannej obserwacji nieprzyjaciela i skutków ognia własnego. Uwaga na rozkazy i znaki swego komendanta.
8. O oszczędzaniu amunicji.

X. Cwiczenia wstępne w ataku.

Należy wyuczyć rekruta posuwania się naprzód skokami, a mianowicie:

na komendę	} i to: krokiem, biegiem, pełzając, z objaśnieniem dlaczego?
na znak ręką,	
za przykładem komendanta	

XI. Nauka bicia się na bagnety.

Ćwiczyć stale i intensywnie, podczas godzin gimnastyki.

XII. Wykształcenie saperskie.

Należy wyćwiczyć rekruta w najprostszyc robotach saperskich. Kopanie wnęków i rowów strzeleckich.

XIII. Wykształcenie rekruta w służbie ordynansa, łącznika, posterunku alarmowego etc.

Wykształcenie sekcji.

R.M. pkt. 160. „Grupa tyraljerów bezpośrednio dowodzona, tworzy sekcję.“

R.M. pkt. 168. „Po przećwiczeniu pojedynczych rekrutów, w zachowaniu się tyraljerów, przystąpić należy do ćwiczeń w rozwijaniu linii tyraljerskiej w sekcji.“

Umiejętność walki w grupie w ten sposób, by jeden tyraljer nie przeszkadzał drugiemu, zachowanie jednolitości w działaniu i równoczesne postępowanie za przykładem dowódcy, oto zasady rozwijania linii tyraljerskiej w sekcji. Pojedynczo walczyć będzie tyraljer tylko w wyjątkowych wypadkach, dlatego należy ćwiczyć należycie tyraljerów w walce grupowej.

W końcu ćwiczyć należy rekrutów w służbie patro bojowych i w służbie łączności.“

Ćwiczenia w rozwijaniu linii tyraljerskiej należy rozpocząć dopiero wtedy, gdy rekruci zdobędą odpowiednie podstawy i zasady zachowania się w boju.

R.M. pkt. 170. „Wymaganie równoczesności i równomierności w posuwaniu się tyraljerów mija się zupełnie z celem, jednak tyraljerzy muszą się przyzwyczaić do ścisłego postępowania za przykładem dowódcy.“

Przy ćwiczeniu sekcji, obok dobrego wykształcenia żołnierza, należy dbać też o wyćwiczenie zdolnych komendantów sekcji.

Przed rozpoczęciem ćwiczeń należy objaśnić rekrutom następujące pojęcia: sekcja, siła — komendant — zast. kom. dta sekcji, tyraljerka, tyraljer i.t.d. jak na stronie 66

Nadto pouczyć o stosunku tyraljera do innych kolegów i do komendanta sekcji.

Ćwiczenia praktyczne.

I. Obsadzenie rozmaitych przedmiotów terenu.

Rowów, nasypów, lasu, zarośli, wzgórza, muru, płotu, pąwozu, rowów strzeleckich etc.

II. Poruszanie się linii tyraljerskiej.

a) w ogólności:

na wprost,
na lewo (prawo) wskos,
zachodzenia skrzydłem,
przesuwanie linii w kierunku skrzydła za osłonę terenu;

b) posuwanie się naprzód, na komendę, znak ręką, za przykładem dowódcy:

całą sekcją odrazu	) krokiem, biegiem, } pełzając etc.
po dwóch	

III. Rozwijanie linii tyraljerskiej.

IV. Zbiórka linii tyraljerskiej.

V. Ogień sekcji.

Otworzenie ognia,
Oznaczenie celu.

Rodzaje ognia:

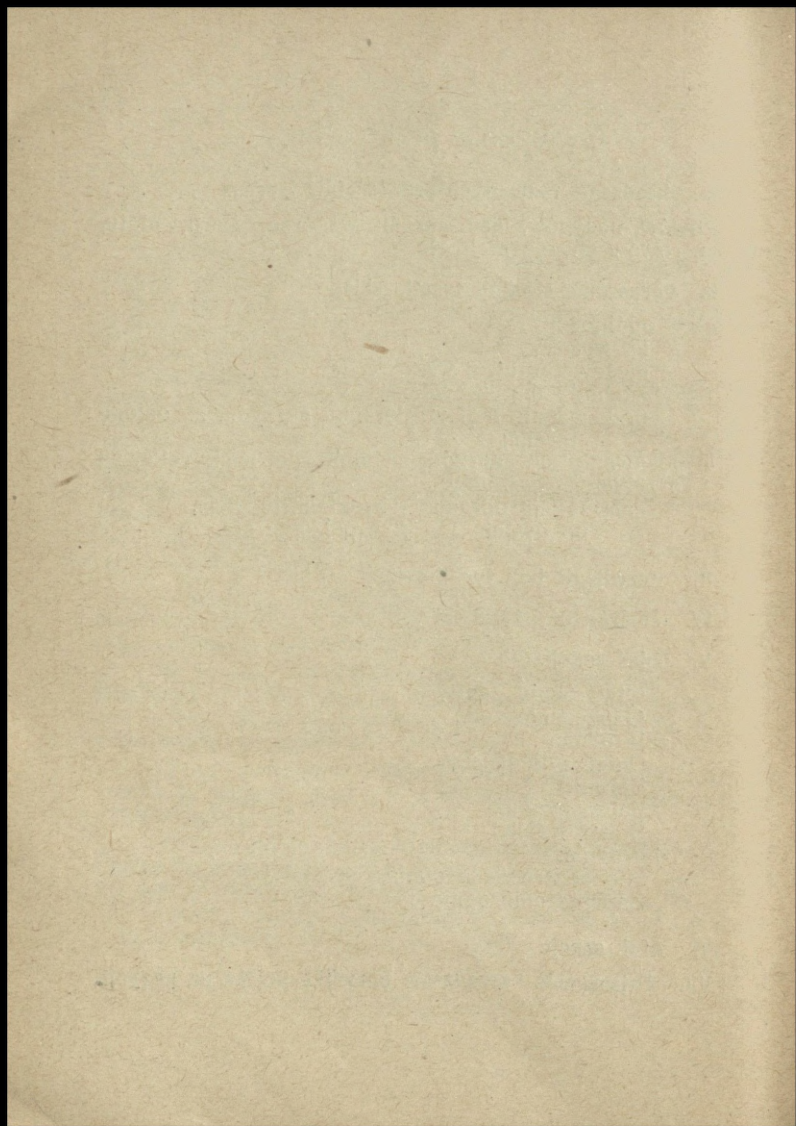
Ogień pojedynczy,
Salwa,
Salwa próbna,
Salwa wolna.

Podział ognia:

Skoncentrowanie ognia,
Zaprzestania ognia.

VI. Atak sekcji.

VII. Zajmowanie i urządzenie pozycji. Służba na pozycji.

Wyćwiczenie plutonu.

Wyćwiczenie plutonu prowadzi do celowego zastosowania ognia, wyzyskania terenu, oraz do łatwości kierownictwa poszczególnymi sekcjami.

Plutony przyjmują formacje bojowe, na rozkaz komendanta plutonu, z pełnym spokojem, pewnie i prędko, w każdych okolicznościach.

Tyraljerzy, komendanci sekcji i plutonów muszą nauczyć się samodzielnego postępowania, o ile zabraknie w boju kierownictwa; muszą dążyć do osiągnięcia zamierzonego celu przez gorliwe, celowe współdziałanie.

Przed rozpoczęciem właściwego wykształcenia należy rekrutom objaśnić następujące pojęcia: pluton, siła plutonu, komendant plutonu, zastępca, podział plutonu, rota środkowa, patrol bojowy, oznaczenie sekcji, oceniacz odległości, tyraljerka, rezerwa, sekcja kierunkowa.

Praktycznie należy przeciwzyć:

1. Ćwiczenia bojowe wstępne.
2. Momenta bojowe.
3. Ćwiczenia z przeciwnikiem.

I. Ćwiczenia bojowe wstępne.

1. Tworzenie linii tyraljerskiej.

R. M. pkt, 263. „Pluton powinien szybko, pewnie i spokojnie rozsypywać się w linię tyraljerską, zarówno w miejscu, jak w marszu, z każdego szyku i w dowolnym kierunku.“

Należy więc ćwiczyć rozwijanie linii tyraljerskiej w różnorodnym terenie i z różnych formacji, jak.

z rzędu	}	i to w miejscu	}	na wprost, wprzód, w tył, w prawo, w lewo, na prawo wskos, na lewo wskos, wprzód na prawo, wprzód na lewo etc.
z dwurzędu				
z dwuszeregu	}	i w marszu	}	
z czwórek				
z sekcji na równej wysokości	}	w miejscu	}	
z spoczynku				
z „rozejść się“				

Szczególłą uwagę należy zwrócić na szybkie przejście do nowej formacji!

Z każdym ćwiczeniem w tworzeniu tyraljerki, należy połączyć posuwanie się w oznaczonym kierunku, wzgl. obsadzenie pewnej pozycji.

Rozwijanie tyraljerki należy ćwiczyć przy pomocy:

- komendy,
- znaków ręką, gwizdkiem,
- przez dysponowanie pojedynczemi sekcjami.

2 Obsadzenie pozycji.

Nadto należy ćwiczyć obsadzenie pozycji i szczegółów terenu, (np. lasu, rowu, nasypu, wąwozu, wzgórza etc.)

Należy zwrócić uwagę, aby przy tych ćwiczeniach każdy żołnierz starał się o ostrzał.

Gęstość linii tyraljerskiej nie może być równomierną, musi dostosować się do ukształtowania terenu.

Komendant plutonu powinien się przy tej sposobności ćwiczyć w wyszukiwaniu, nie wpadających w oczy, osłon.

3. Poruszenie się tyraljerki.

Poruszenie się linii tyraljerskiej należy ćwiczyć, jako:

- zwykłą zmianę miejsca,
- posunięcie się naprzód, do najbliższej pozycji strzeleckiej.

ad A. przytem należy ćwiczyć:

- a) posuwanie się tyraljerki w rozmaitym terenie (otwartym, pokrytym, mokrym etc.).
- b) posuwanie się w rozmaitych kierunkach (analogicznie, jak w sekcji).

ad B. Ćwiczyć posuwanie się skokami:

- a) całym plutonem,
- b) sekcjami,
- c) po dwóch, po czterech etc.

Inne ćwiczenia analogicznie, jak w sekcji.

4. Ogień plutonu.

Należy praktycznie objaśnić następujące komendy i pojęcia:

ogień pojedynczy,
salwa, salwa wolna, salwa sekcjami, salwa próbna,
oznaczenie celu,
wybór celu przez komendantów sekcji,
„ „ przez każdego strzelca.

Ć w i c z e n i a p r a k t y c z n e .

1. Otwarcie ognia.
2. Podanie celu.
3. Podział ognia.
4. Koncentracja ognia.
5. Napad ogniowy.
6. Zaprzestanie ognia.
7. Użycie ognia:
w ataku,
w obronie.

5. Przeprowadzenie szturm.

Należy praktycznie objaśnić następujące pojęcia:
szturm,
odległość szturmowa,
szturm z pierwszej linii,

szturm rezerw,
 nałożenie bagnetu,
 sygnał do szturmu,
 walka wręcz na bagnety.

Praktycznie przećwiczyć przeprowadzenie szturmu:

a) w ataku:

jako szturm pierwszej linii,
 jako szturm rezerwy;

b) w obronie:

jako przeciwuderzenie pierwszej linii,
 jako „ rezerwy;

c) w rozmaitych okolicznościach, np.:

w lesie, we wsi,
 szturm na las, na wieś,
 „ z lasu, ze wsi,
 „ w nocy etc.

6. Zachowanie się podczas ataku kawalerji.

Objasnić rekrutom pojęcie „ataku kawalerji“.

Wytłumaczyć należy ludziom, że dzielna i spokojna piechota nie ma powodu do lęku, nawet przed atakami przeważających sił jazdy, jak długo zachowa spokój, przytomność i pewność siebie i strzela rozważnie i celnie. Będzie ona mogła w formacji luźnej, czy zwartej odeprzeć ataki i przysporzyć nieprzyjacielowi ciężkie straty.

Atak kawalerji można markować na ćwiczeniach atakiem kilku jeźdźców ordynansowych.

Ćwiczyć należy odparcie ataku kawalerji:

- a) w szyku zwartym,
- b) w tyraljerce.

7. Pluton w ataku.

Marsz,
 rozwijanie się tyraljerki,
 posuwanie się naprzód,

otwarcie ognia,
dalsze posuwanie się,
posunięcie się na odległość szturmową,
szturm.

8. Zachowanie się po udanym ataku.

Ogień w pościgu,
rozpoczęcie pościgu,
porządkowanie jednostek taktycznych.

9. Zachowanie się po nieudanym ataku.

Odwrót aż do najbliższej osłony,
tu zatrzymać się i ewent. okopać się,
otworzyć ogień.

10. Pluton w obronie.

Wybór i urządzenie pozycji obronnej,
techniczne umocnienie,
oznaczenie odległości,
obsadzenie pozycji,
ogień w obronie:
rozpoczęcie ognia,
rodzaje ognia,
kontratak.

11. Ogień plutonu w szyku zwartym.

W polu, pluton zwarty, strzela tylko wtedy, gdy, bądź to urządza rodzaj napadu ogniowego, bądźto, zostanie zaskoczony w formacji zwartej.

W obu wypadkach powinna wystarczyć krótka komenda, np: „strzelać! na wprost! nieprzyjacielska piechota, 800! wzdłuż rowu gotuj broń! salwa! — cel! — pal!” (ogień pojedynczy).

Ponieważ wypadek strzelania plutonu w szyku zwartym, prawie że nie zachodzi w czasie wojny, nie należy tego ćwiczyć.

12. Zbiórka linii tyraljerskiej.

13. Przerwanie boju.

II. Momenta bojowe.

Jeśli pluton przygotuje się już odpowiednio, w powyższy sposób do boju, należy przystąpić do następujących ćwiczeń: zgęszczanie, przedłużanie linii tyraljerskiej, przedłużanie i zgęszczanie z ruchem naprzód, posuwanie się celem oskrzydlenia, obrona przed oskrzydleniem, rozwijanie się w kierunku skrzydła, przechodzenie defilé pod ogniem, rozwinięcie się plutonu, jako straży przedniej etc. etc.

99721

^